

Monique Schwitter

EGYIK
A MÁSIKBAN

FORDÍTOTTA CSŐSZ RÓBERT

Monique Schwitter

EGYIK
A MÁSIKBAN

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Monique Schwitter: *Eins im Andersn*

Copyright © 2015 Droschl Literaturverlag Graz, Austria,
Hungarian edition through Nabu International Literary Agency:
www.nabu.agency

With the support of the Swiss Arts Council Pro Helvetia

swiss arts council

prohelvetia

Hungarian translation © Csősz Róbert, 2018
Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó, az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők
Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
Tel.: 1-235-5030
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado
athenaeum@lira.hu

ISBN 978 963 293 231 6

Felelős kiadó: Szabó Tibor Benjámín
Felelős szerkesztő: Peiker Éva
Kontrollszerkesztő: Somogyi Dániel
Műszaki vezető: Drótos Szilvia
Borító: Földi Andrea
Nyomdai előkészítés: Tóth Viktor

Clov: What is there to keep me here?

Hamm: The dialogue.

Samuel Beckett, *Endgame**

* CLOV: Mire kellek neked? HAMM: Arra, hogy válaszolj., Samuel Beckett: A játszma vége. Színmű egy felvonásban, in: Samuel Beckett: *Drámák*. Európa Könyvkiadó, ford. Kolozsvári Grandpierre Emil, Budapest, 1970, 183.

Neked, tőlem

1. OLYAN GYORSAN, AHOGYAN AZ EMBER MEGY

Ha bármelyikünk hirtelen ráuglizik az első szerelmére, az csak a kopogás miatt van, amit elalvás előtt hallott, illetve reggel még hangosabban, amikor belenézett a tükörbe, és meglátta a mély, függőleges ráncokat a szemöldökei között. Az ember hiába igyekezett kitalálni, hogy honnan jön a kopogás, folyamatosan váltakozva hol kívül, hol belül, hol a padláson, hol a koponyatető alatt sejtve azt, sehogy sem sikerült elkapnia.

Egyre gyakrabban bukkan fel, és egyre megmagyarázhatatlanabb, ahogy ezen a januári pénteken, késő este is. A gyerekek kimerültek és nagyon izgatottak voltak, mint az óvodában töltött hét végén általában, az egész kora estét végigveszekedték, hol az egyik, hol a másik bömbölt, aztán később, amikor eljött a lefekvés ideje, üvölni kezdtek, akár az őrültek. Most már végre alszanak, egy pillanatig teljes a csend, még a kutya is mozdulatlanul fekszik a plédjén az íróasztalom alatt, addig bámulom a fekete bundáját, amíg ki nem tudom venni, hogy a mellkasa emelkedik és

süllyed; fellélegzem, és a kopogás felhangosodik. Először csak rövid kalapácsütéseket hallok, majd váltokozva néhány hosszabb ütés következik. Vonalakat és pontokat rajzolok a jegyzetfüzetembe. Nem mint ha különösebben értenék a morzejelekhez, de addig gubbasztok a táblázat fölött, amíg valami nagyjából értelmes dolog ki nem jön belőle. Nagyjából. FÜST. IDŐ. GYEREK. (Lehetséges olvasat lenne még: UVBT. UUM. MIKETA vagy IWANIT. UIMN. GIDAA. Ám mivel egyetlen nyelvet sem ismerek, amelyben ezeknek legkisebb mértékben értelme lenne, így inkább a füst, az idő és a gyerek mellett maradok.) Csend. A férjem, úgy vélem, a szobájában van, és a héten kapott e-mailjeivel van elfoglalva, mint minden péntek este, amikor nincs szolgálatban, hogy aztán néhány perccel éjfél előtt elkiáltsa magát: *hétvége!* Már régóta tervezzük, hogy újból csinálunk valamit közösen. *Valamit.* Hol neki nincs ideje, hol nekem. Cigiszünetgyerek!, villan át az agyamon. Becsukom a jegyzetfüzetet, bezárom a wordöt, és megnyitok egy új ablakot. A keresőmezőbe beírom az első szerelmem, Petrus nevét.

Felkészültem rá, hogy az égvilágon semmit sem találok majd, és hogy kielégítetlenül hagyom majd abba a keresést. Azzal is számolok, hogy a feleségéről vagy a gyerekeiről találok valamit. Miért ne lehetne már neki is családja? Sőt, még néhány fényképre is felkészültem. Erre azonban nem. Erre nem. Pedig Petrus már az első éjjelen megmondta. A repülésről beszélt, ami-

re az ember nem képes, és arról, hogy ő milyen végtelenül szomorú emiatt. Aztán a zuhanásról kezdett beszélni, majd teljesen váratlanul azt mondta: megy. Amikor visszakérdeztem, ki megy hova, és hogy miről beszél, hozzátette: csak egy lépés, csak egyetlen lépés a semmibe, és máris minden rendben lesz. Kitárta a karját, mintha csak repülni akarna, közben egyenesen a szemembe nézve mosolygott.

Bejön a férjem, nem kopogott, a nevemet sem kiáltotta, ez elég ritkán fordul elő, csak veszekedés közben, amikor tényleg nagyon dühös, tényleg nagyon ki van akadva, vagy tényleg nagyon izgatott. Zavarlak?, kérdezi. Nem, válaszolom, de azt, hogy éppen most értesültem Petrus haláláról, inkább magamba fojtom.

Alig kapsz levegőt, mondja a férjem.

Igen, én – de hát mitől? Hiszen csak üldögelek.

Akkor biztosan azért. Elhallgat. Úgy tűnik, mintha mondani szeretne valamit. Vesz egy nagy levegőt, majd egy gyors mozdulattal elfordítja a fejét, és fülelni kezd, fogalmam sincs, hogy miért. Becsukja az ajtót.

Történt valami?, kérdezem, mire ő azt feleli: semmi olyan, ami ne várhatna. Becsukja az ajtót.

Kihúszom a képeslapos fiókot, és rögtön meg is találok, amit keresek. Egy hatalmas, barna köpenyes, szakállas Szent Kristóf-alak aránytalanul hosszú lábakkal és egy aprócska, kisbabaszerű Megváltóval a vállán. A hátoldalán ez állt: *Szent Kristóf-ábrázolás a mistaili Szent Péter-templomban (1400 körül).*

Végighúszom az ujjamat a köpenyén, megpróbálom elkapni az egyik barna köpenyrojtot, majd lehunyom a szemem, és hagyom, hogy magával vigyen. Vissza azokba a napokba, a legelső alkalomhoz. Tél van, az első telünk. Petruzzsal látogatóban vagyunk Marc szüleinél a hegyi nyaralójukban, 1992-ben, a téli szünetben.

Hópelyhek hullnak, a nedvességtől függően, olyan gyorsan, ahogyan az ember megy. Nincs téli cipőm, olyan meg aztán végképp nincs, amely a hóban hosszabb túrázásra is alkalmas lehetne. Körömcipőben vagyok, egész évben ezt hordom. Kilométereken át, még ha aztán fáj is tőle a lábam. Az egyetemen nem esik a hó. Elfi rápillant a cipőmre. Gyermekeim, tudod te, hol vagy? Bólintok, Lenzerheidében. Marckal, Elfi fiával és Marc barátnőjével, Lisával, ugyanazokra a szemináriumokra járunk, és ők is mindig és mindenhol ugyanazt az egyetlen pár cipőt hordják, csak hogy az ő cipőjük az enyémmel ellentétben túracipő. Most pedig, a nyaraló bejárata melletti szélfogóban, térdig érő hótaposót vettek fel, pótbéléssel és jól bezsírozva, ahogyan azt Marc a körömcipőmre pillantva külön ki is fejt. Akkor itt maradok, mondom, a kandallóban égő tűzre, a fonott hintaszékre, az Elfi által ráterített báránybőrre és Ursra sandítva, akit azért hívok így, mert elfelejtettem a nevét, és aki úgy elmélyed valami történelmi témájú könyvben, hogy egyáltalán nem is hallja, amit beszélünk. Egy fekete bőrfotelben

ül, a könyv a térdén, és néhány másodpercenként fel-
tolja a szemüvegét, oda, ahol valamikor a hajvonala
kezdődött. A szemüveg azonban mindig lecsúszik.
A Svájc-mítosz. Identitás – nemzet – történelem 1291-1991.
Előző év karácsonyán kapta ajándékba. Marc szerint
az apja kívülről meg akarja tanulni. December 31-e
van. Néhány perccel múlt dél. Fondü lesz vacsorára.

De azt nem adják ám ingyen, mondja Elfi, és kivesz
egy rejtvényfüzetet és egy olvasószemüveget a kre-
dencből. Nem adják ingyen? Rögtön a pénzre gondo-
lok, az ugyanis nekem abszolút nincs.

Igen, mondja Elfi, el kell sétálnotok a mistaili Szent
Péter-templomhoz. Szóval azt akarja, hogy tűnjünk el
innen, fordítja le a fia odafordulva hozzám, majd át-
karolja Lisát, és szenvedélyesen megcsókolja. Petrus
leveszi a fafogasról a steppelt dzsekijét, és belebújik.
Leguggol, és beköti a Timberland bakancsát. Kará-
csonyra egy kis könyvet ajándékozott nekem: *Dialogue
in the Void*. Angolul van, idő és egy szótár kell hozzá,
hogy el tudjam olvasni. Gyere már velünk!, mondja
Petrus. A tekintetem a kandallót keresi. A báránybőr
hívogat. Szemközt a polcon egy szótár. Gyere már!,
mondja Petrus, nem akarnak itt látni. Elfi a rejtvényfü-
zetével rávág Petrusra: Na, te aztán szép kis alak vagy,
én illet egy szóval sem mondtam! Elfi felnéz a százki-
lencvenkét centis Petrusra. Urs, a férje, akit másként
is hívhatnának, de azért mégsem egészen másként,
csak százhetven-egynéhány centi, Marc, a fia alig há-

rom centivel magasabb nála, Elfi maga pedig két fejjel alacsonyabb Petrusnál. Rád aztán fel lehet nézni, mondja Elfi lassan és ünnepélyesen, majd hátraveti a fejét, és behunyja a szemét. Petrus egy ősi és gazdag família sarja: akkora vagyonuk van, hogy azt csak a legszűkebb kör ismeri, a családfája pedig több mint hétszáz évre vezethető vissza. Ezt Elfi, ahogy később ő maga mondta, *rögtön megérezte*. Ez igeeee!, kiáltotta Elfi, amikor megtudta a dolgot a fiától, aki a vendéget az első közös vacsorán rögtön le is buktatta: ez a fickó gazdagnak született. Petrus kinyitotta a száját, szótlanul a sajtos kenyérére meredt, majd beleharapott, és alaposan megrágta a falatot. Mindenki engem nézett. Nekem kellett volna megerősítenem a dolgot. Ittam egy kortyot az Elfi által préselt rostos almaléből, és úgy tettem, mint aki éppen félrenyel. Petrus sohasem ajánlotta fel nekem, hogy pénzt adna meleg ruhára vagy cipőre. Én pedig soha nem is fogadtam volna el tőle.

Gyere már!, kiáltja kórusban és indulásra készen Petrus, Marc és Lisa. Elfi ekkor, miután a rejtvényfüzetet a birkabőrre tette, a kezembe nyom egy pár fókabőr bakancsot, és azt mondja: tessék, ez jó puha és meleg. Fókabőr bakancs! Anyáink állítólag ilyeneket hordtak a hetvenes években. Ezüstösen csillogó, valódi fókabőr bakancs!

Túl kicsi, mondom.

Harmincnyolcas, mondja Elfi.

Én harminckilencest hordok.

Elfi: Ezek elég nagyok.

Mindenki feszülten figyel, ahogy beledugom a jobb lábam a főkabőr bakancsba, és még fel sem húztam a cipzárt, ők már mondják is, hogy na, megy ez. Látod. Csodálatos. Szorít, mondom, de ők – Petrus, Marc és Lisa – akkor már odakint vannak: hógolyóznak, Elfi pedig búcsúzólul még odaszól, hogy nem kell hozzá olyan vastag zoknit húznod, a bakancs magában is elég meleg. Becsukja az ajtót. Aztán a bal szememet rögtön telibe is találja egy hótömb, villámokat látok, dörögve cseng a fülem, majd Petrus elkiáltja magát: Bocsánat!, és már dobja felém a következőt. Hopp, hopp!, kiáltja Marc tapsolva, mozgás, mozgás! Petrus néhány hatalmas lépéssel mellettem terem, megfog, és feldob a vállára. Te meg mit ettél?, nyöszörgi, legalább egy tonnát nyomsz. Marc felkapja a hátára Lisát, és felnyerít, majd elgaloppozik vele. Petrus a maga tonnás terhével lihegve utánuk indul, lefelé azon a keskeny úton, amely a falu főutcájához vezet, hátraveti a fejét, és alig kétszáz méter után, de még a kereszteződés előtt színpadiasan összeroskad, közben engem hanyatt dob, és rám zuhan. Mindketten nyöszörgünk. Hol van az a templom?, kérdezem, mire Petrus felnevet. Marc!, kiáltjuk együtt, messze van még?

Nem, nem, mondja Marc, és tényleg megéri megtenni azt a néhány kilométert, a templom egészen egyedülálló.

Néhány kilométert?